

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Het Leven Der HH. Maeghden Die Van Christvs tijden tot
dese eeuwe Inden Salighen Staet Der Svyverheydt inde
Wereldt gheleeft hebben**

Rosweyde, Heribert

T'Antwerpen, 1626

Avgvstvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43129

H E T L E V E N

V A N D E

H. SVSANNA

II. AVG^a

An. 295.

M A G H E T

ende Martelaerſſe.

DE H. Maghet Susanna is ghebozen binnen Roomen/ ten tijde dat den Keyſer Diocletianus was goubernerende; ſy was de dochter vanden H. Gabinus, die maeghſchap was vanden Keyſer Diocletianus/ ende broeder vanden Paus Tains: Gabinus haren vader en was niet alleen geleert in de Goddelijcke wetenſchap/ maer oock in de wereltſche was hy ſeer wijs. Hy hadde ſijne dochter ſeer lief: waer-om hy heer van joncks af ſeer wel leerde/ principalijck in die H. Schriftuere. Hier door is de heylighe Susanna in toe-komende tijden van alle menſchen ſeer ghepreſen gheweest; haren naem/ eere/ dencht/ ende wijsheyt was de gansche ſtadt door verſpreydt.

Vt oude Regiſters.

Susanna is ſeer geleert.

Diocletianus dit hoorende/ heeft groote begheerte ghekregen/ om dese Maghet aen Maximianus/ die hy tot ſijne ſonen gekoſen hadde/ vooz ſijne huys- brouwe te geben; hier toe heeft hy gheroepen ſijnen nebe Claudius/ die oock maeghſchap van Susanna was; ende heeft hem beboen met haren vader van het houwelijck te ſpreken. Hy heeft terſont het bebel van ſijnen Prince vervolght/ ende haren vader Gabinus den wille vanden Keyſer vooz ghehouden; hem gheluck-biedende vanden voozpoet/ die hem toe-ghelkomen was; ende het groot gheluck/ dat hy konde hopen om ſijne dochter te houwelijcken; liddende ſeer vriendelijck/ dat hy dese begheerte vanden Keyſer soude willen vol-brenghen. Gabinus antwoorde en ſeyde: Ick ben eenen armen man/ ja eenen bedelaer nerghens gheacht: hoe soude het konnen gheſchieden/ dat Diocletianus my soude bekiesen vooz ſijn maeghſchap? Claudius ſeyde: Zyt ghy dan niet den ſone van Maximus/ die maeghſchap vanden Keyſer was? Gabinus antwoorde: Ja/ ick ben den ſelven/

Hy wordt ten houwelijck verſocht vooz de Keyſer Maximianus.

selven/maer nu tee ighdt onweerdigh daer vozen beken-
ende geacht te zyn. Claudius seide: Ick bidde u/ volght
mijnen raedt/ende wilt uwe dochter aen Maximianus
voor rene huys-vrouwte geven. Gabinus seide: Ick sal
met mijnen broeder Caius/ende met mijn dochter Su-
fanna spreken/ende hoorzen wat sy van sin zyn, wilt daer
naer wederom tot my komen/ ick sal u als-dan seker
antwoorde gheven.

Claudius is met dese antwoorde terstont seer blijde-
lijck verrocken, maer Gabinus bleef met ancyt ende
broefshepdt beladen om het versoek/ dat Claudius aen
hem dede; waer door hy (zijnde vol ghepeynsen ende
fantassen) terstont ten huysse van synen broeder Caius
is ghegaen; aen wien hy heeft verhaelt/ wat tusschen
hem ende Claudius sijn maeghschap was ghepasseert:
't welck den H. Paus seer heeft mis-haeght; want sijne
begheerte meer was/ dat Susanna sijn nichte soude trou-
wen den Heere ende Coninck der Enghelen/ dan eeni-
gher Keyseren die de doodt onder worpen zyn. Hierom
zyn sy beyde te samen naer de kamer vande H. Maget
ghegaen/ende hebben haer met weenende ooghen ver-
haelt/hoe dat den Keyser Diocletianus hadde gheson-
den Claudium om te handelen van haer met Maxi-
mianus sijnen sone ende erf-ghenaem van 't Keyser-
rijck te houwelijcken: maer dat sy haer wel soude be-
denken/wat haer te doen stont. De H. Maghet andt-
woorde/ ende seide: O mijne vaders, vvaer is nu u ver-
standt ende vvijsheyt? zijt ghy-lieden by avontueren van
uyve sinnen berooft, dat ghy ghehoort gheeft, 't veelck
niet vveerdighen is te bepeynsen, veel min dan te vveroc-
te leggen? en vveet ghy-lieden niet, dat ick Christene
ben? vvaerom leght ghy my sulcks te voren? vvaerom
vvilt ghy my een heydensch vvreet mensch, ende eenen
vyandt vanden vvarachtighen Godt voor eenen man
geven? ghy-lieden hebt den Keyser verstecken, ende voor
geen maeghschap vvillen kennen, om sijne vvreetheyt
vville, die hy tegen de Christenen is ghebruyckende; en
vvilt ghy nu dat ick de huys-vrouwte ben van eenen, die
hy verkosen heeft tot sijnen sone? Ick betrouwe in mij-
nen vvarachighen bruydegom, dat sulcks nimmermeert
en sal gheschieden: maer hope dat desen handel oorlake
sal zyn, dat ick die croone der martelie sal vvinnen. Ghe-
benedijdt moet dan zyn mijnen Godt Iesus; gebenedijt
moet

Dare kloecke
antwoorde

moet hy inder eeuwighydt zijn. Hoe seer ben ick in hem ghehouden, dat hy my niet en heeft vervorpen, maer soo seer heeft bemindt, dat hy my niet alleen voor sijne bruydt en heeft verkosen, maer oock die croone der martelic beloeft? **Dese woorden van Susanna sijn soo door-sijndende gheweest/ dat sy als scherpe pylen het herte van dese twee H. mannen hebben door-schoten; want sy hier door soo ontstelt ende beroert sijn geweest/ dat sy met eene devotie ende soetighepdt bevanghen zijnde/ veel tranen begonsten te storten/ haer hepligh voornemen prysende.**

De H. Maghet heeft haer tot Caius haren oom gekeert/ ende gheseyt: O vader, ghy hebt my bevolen, dat ick mijne Maeghdelijcke reynigheydt soude bewaren, ende dat ick voor mijnen bruydegom soude kiesden den Sone vanden warachtighen Godt: weet dan, dat ick alreede hem mijne belofte hebbe ghedaen, ende voor mijnen bruydegom ghenomen, noch en dencke oock gheen anderen man te trouwen, van wat hoogher staer ofte conditie hy nochtans soude mogen zijn. Caius hoorende de H. Maghet aldus spreken/ is in sy-selven seer verblijdt gheweest: waer door hy terstonts met een groot veruoeghen haer wederom begonst te verstercken in haer hepligh voornemen; haer leerende om dat sy IESVS Christus tot eenen beschermer hadde/ dat sy haer met gheene saecken ter werelt en soude quellen; want hy beloeft heeft/ alle de ghene die voor hem soudent strieden/ cracht ende macht om alle tormenten te wederstaen; ende wijshepdt om den hooberdigen ende weder-spannigen vbandt van Godt beschaemt te maken.

De H. Susanna andtwoorde met weenende ooghen/ ende seide: Ick hope, o heyligh Vader, ende beschermer van mijne ziele, dat ick door de hulpe van uwe gebeden, ende oock door het ghebedt van mijnen Vader Gabinius, sulck een ghewin sal doen, dat mijn herte verandert sal worden in eenen tempel Godts; want de herten der menschen tot sulcke weerdigheyt bequaem zijn; ghelijck S. Paulus is segghende: Ghy-tieden zijt tempelen Godts.

De Heplighe Maghet en hadde noch qualijck haer propooft gheeynt/ oft Claudius die quam daer om antwoorde; den welcke terstont Gabinius ende Caius omhelsende ende kussende/ verwachte eene goede ant-

F ij

woorde

Sp heeft beslofte van reynighepdt ghedaen.

Eene Maghet is eenen tempel Godts.

woorde van hen-lieden; maer alsoo hy sagh/ dat sy sit-sweghen/ ende niet en seyden/ maeghde hy den H. Paus/ oft hy wel wiste d'oorfakke van sijne komste. Den H. Paus seyde: Al waer 't dat hy d'occafie niet en wiste/ dat hy daerom niet en moeste laten van hem te komen besoecken. Claudius antwoorde: Ick weet wel dat u voor desen tijdt bekend is/ dat Dioclerianus is verfoeckende onse Susanna ten houwelijcke voor sijnen sone Maximianus Galerius/ die nu uwe resolutie verwacht; ick van mijnen 't weghen bidde u-lieden vriendelijck/ den Keyser hier in te believen; want hy den machtighsten is van de gansche werelt: ende u en soude gheen beter noch wenschelijcket sake konnen overkomen als dese

Dese twee heylige mannen en wilden terstont hunne sin ende meyninghe niet te kennen geuen; maer wilden eerst met Claudius selfs de H. Maghet hooren spreken/ ende haren sin verstaen. Sy hebben de H. Susanna in huone reghenwoordighedyt doen komen. Claudius nu de Maghet siende/ ende haer willende omhelsen ende kussen/ soo is sy achter waerts ghedeyft/ ende heeft hem by dese maniere aen-ghesproken: O Claudius, zijt vreesker, dat ick nimmermeer en sal toe laten, dat ghy my soo naer by soudt komen; niet om dat ick u voor mijnen vriendt ofte maeghschap niet en wil kennen; maer om dat ghy een Heyden ende onreyn zijt, die den mont hebt besmet met de spijs, die d'afgoden zijn aen-ghedient. Claudius seyde: Wat moet ick dan doen om supber en reyn te zyn? De H. Maget antwoorde: Om de reynigheyt des hertē te verkrijghen soo is't van noode, dat ghy penitētie doet, en dat ghy u inden name des Vaders, des Soons, ende des H. Geests laet doopen. Hy heeft terstont met eene groot e vperigheyt/ niet sonder leetwesen ende tranen/ den H. Paus Caius gebeden/ dat hy hem soude willen het H. Sacrament des Doopsels geuen. Den H. Paus heeft hem/ verbult van blydshap/ met een seer bly aenschijn aengesien/ en seyde: Vertrooft u, mijnen beminden broeder, vertrooft u, keert van u alle vreesē, nademael dat u Godt almachtigh door de hulpe ende gebeden van Susanna verleēt heeft gratie van uwe saligheyt, en daer by het eeuwigh levē: hebt nu dan leedtwesen van uwe sonden, maer meer van die ghy gedaen hebt in't pijnigen en tormenteren vande dienaers Iesv Christi; ende maeckt

Si wens-
ghert den
kusse van
haer maegh-
schap.

Claudius
wozt bekeert.

maeckt u gereedt om het H. Doopsel t' onfanghen; waer door ghy sult verkrijgen wijsheydt ende verstandt; soo dat u niet en sal gebreken om den Keyser t' antwoorden.

Claudius seide: Kan het Doopsel Christi my het her- te suuveren/ ende repnighen? Caius seide: Ja, als ghy vastelijck in hem zijt gheloovende, ende alle afgoderije verlaet. Middeler-tydt dat Caius noch sprac/ herst de H. Maghet hem te voet ghevallen bitterlijck we- nende ende suchtende: sy badt den H. Paus oosmoede- lijck/ dat hy gheen uyt sel meer nemen en soude; maer dat hy hem terstont soude doopen: Laet ons eerst sien (seide Caius) oft hy oock uyt gantscher herten gelooft. Claudius riep: Ick gheloove: ende ald is ropende is hy neder ter aerden gevallen/ ende heeft sy-selben soo ontsteken ghevonden met de liefde Godts/ dat hy hem terstont was keerende naer Caius/ ende met goe- den wille ende vperighe begheerte hem was eyschende vergiffnisse van alle sijn misdaet. Hy seide: Mijnen Vergiffnisse
van Clau-
dius. Heere, mijnen Godt, vvaerachtigh licht der zielen, hebt doch medeliden met my ellendigh ende sondarigh mensch; vvant ick u, ô Iesv, te seer hebbe vergramt, ick hebbe u oock seer vvederspannigh ghevveest; ick hebbe uvve dienaren vervolght, hen pijnen en tormen- ten aen-doende; ick hebbe de staende beeldē, daer noch reden, noch verstandt in en vvas, voor Godt ghe-eert: ick bekenne, dat mijne sonden seer veel ende groot zijn, ja ontallijck: maer nochtans ben ick u vergiffnisse eys- schende, t' vvelck ghy my niet en sult vveygheren: te meer om dat ick van u geen kennisse en hebbe ghehad. Vervult, ô Heere, met uvve gratie mijne droeve ende rouvvighe ziele; op dat mijne kinderen ende mijne huysvrouve mogen kenhen, dat ghy alleen den Saligh- maecker zijt, ende dat sy in u oock moghen ghelooven. Den Heylighen Paus siende sijne wonderlijke vperig- heydt/ daer hy hem nochtans maer eerst en hadde on- derwesen in het Christen geloobe/ heeft hem eene sa- lighe penitentie ghestelt/ ende hem naer huys gheson- den/ belovende dat hy hem in korte daghen soude doopen.

Claudius t' huys ghekomen zijnde/ en heeft hem door d'inwendighe blijdschap niet kunnen onthouden; maer verhaelde terstont sijne huys-vrouwe/ al dat hem was over-komen: hy gaf haer te kennen de groote wel-

Y ij

daer/

Claudius
bekeert sijn
huyfghesin.

Daet/ die hem Godt alinachtigh hadde ghedaen door de verdiensten van Susanna sijne nichte. *Præpedigna* stont verbaest/ hoorende haren man aldus spreken; sy badt hem seer vriendelick/ dat hy haer soude willen seggen/ wie hem tot het Christen gheloove hadde ghebrocht. Claudius antwoorde: Caius ende *Sabinus*/maer aldermeest Susanna, die hebben my door hunne ghebeden tot de kennisse van *Iesvs Christus*, Done banden waerachtighen Godt ghebrocht.

Op dese selve ure is *Præpedigna* ten huyse van *Sabinus* ende Caius gegaen/ op dat hy haer oock tot het Christen ghelouven soude bekeeren. Als nu den *Paus* haer van verre sach komen/ soo viel hem terstont inden sin/ om wat oorzake dese vrouwe tot hem quam: ende hy heeft terstont Godt ghedanckt. Ondertusschen is de goede vrouwe by den *Paus* ghekomen/ ende terstont voor sijne voeten op hare knien vallende/ begonst met eene groote deboutte/ ende groote eerbiedinghe sijne voeten te kussen; sy badt hem met weenende ooghen/ dat hy haer oock/ met haren man/ ende kinderen op den wegh der saligheydt soude brenghen. *Susanna* heeft haer schreyen ende kermen ghelooft/ die terstont sonder verbeyden upt hare kamer met eenen blijden moedt tot haer is ghelooopen/ haer seer minnelick om hessende. Den naer-volgenden nacht is *Claudius* ter selver plaetse met beyde sijne sonen/ te weten/ *Alexander* ende *Curtia* ghekomen/ die hen terstont voor de voeten van *Sabinus* hebben verootmoedight; bidde/ dat hy hun gheselschap niet en soude verwoyten/ maer dat hy hen soude willen doopen. Caius en heeft sulck-ten vperighe begheerte niet konnen wederstaen; waer-om hy hen alle-gader/ naer de ghelwoonten te van de *Heplighe Kercke*/ in het hepligh gheloove Christi heeft doen onderwijssen; ende naer dat hy het water hadde ghewijet/ heeft hen-lieden ghedoopt in den name des *Vaders*/ des *Zoons*/ ende des *Heplighen Gheests*; daer heeft hy den *Goddelficken dienst* ghedaen/ ende hen het hoogh-weerdigh *Sacrament* ghegheben.

Het huyfghesin van Claudius wordt ghe-doopt.

Desen nieuwen soldaet Christi heeft terstont begonst sijne rijckdommen aen den armen upt te deuylen: want hy nu den rechten wegh hadde ghevonden/ die hy in meerder weerden hiel/ ende veel meer estimeerde

meerde als het tydt yck goedt: hy ygingh selfs de arme
 Christenen besoecken/ ende versagh hen-tieden van
 al het ghene dat sy van doene hadden; hy en heeft
 hem oock niet te goedt ghekent in de ghevanghenisse
 te gaen besoecken de ghevanghenen/ die door sijnen
 last ghevanghen waren/ de selve los ende vry laten-
 de; hen oock te voet vallende/ ende oodtmoedelijck
 van elck in't besouder verghiffenisse biddende: hier om
 seer wel gheruyst ende te vreden zijnde/ heeft hen ghelt/
 kleederen/ ende al dat hen-tieden noodtsakelijck was/
 ghegheben.

Maer sommighe daghen heeft Diocletianus ghe-
 braecht naer Claudius/ om dat hy hem soude te ken-
 nen gheben/ wat hy met Gabinus hadde ghractteert:
 hem wierdt gheandtwoordt/ dat hy niet wel te passe en
 was; waer om hy terstondt sijnen broeder Maximus
 heeft gesonden/ om Claudium te besoecken/ met last
 oock/ om hem te vraghen/ hoe de sake stondt van sij-
 nen nebe Maximianus. Hy is terstondt daer hen en
 ghegaen; maer alsoo hy hem vout/ teghen sijne mep-
 ninghe met een hapyen kleedt ghekleedt/ biddende ende
 vastende; soo is hy heel verbaest gheweest/ bevende van
 ancx/ ende heeft gheseyt: Wat sie ick/ o broeder/ seght
 my doch. van waer komt dese uwe droefheyt ende me-
 lancolie? Weet (seyde hy) dat dit my overkomen is, om
 dat ick (het vvelck ick nu kenne ende wel weet) een
 arm sondarigh mensch ben gheweest: want ick om den
 Keyser te believen, de dienaers van den waerachtighen
 Godt hebbe doen pijnighen, die ick nochtans wel had-
 de behooren alle eere te bewijfen: hoe wel dat ick dit
 onwetens hebbe ghedaen; het welck een teecken is, dat
 ick niet gheheel onsalich en ben gheweest, noch oock
 soo groote schult daer in en hebbe. Maximus dit ho-
 rende/ heeft hier op stil gesweghen; ende begonst te
 spreken van de groote liefde die hem Diocletianus had-
 de bethoont/ om dat hy hem hadde toe bereouwt/ ende
 last ghegheben te handelen van het houwelijck tus-
 schen sijnen sone Maximianus/ ende de dochter van
 Gabinus. Maerom/ seyt hy/ en zijt ghy niet wederom
 ghrckeert/ den Keyser andtwaerde henzhendz, want
 hy grootelijcks daer naer is verlanghende: Claudius
 andtwoordde: Ick hebbe hier in mijn devout ghedaen,
 soomy oock toestondt; maer hebbe van den Heere eene

Claudius
 oeyt sijn
 goedt aen de
 behoefte.

Hy vast ende
 bidt met een
 hapyen kleedt.

Door het
ghebedt van
Susanna,
heeft Clau-
dius sine sa-
lichheit ver-
kregen.

sonderlinghe gratie ontfanghen; want ick door het ghebedt van *Susanna* onse nichte den wech der salicheyt hebbe verkregen; met vergiffenisse van alle mijne sonden, Ick bidde u, ó broeder, gaet in den nacht met my ten huysse van *Gabinus*, en aldaer sult ghy sien dat eeuwlich licht, ende daer sult ghy den vvaerachtighen Gode leeren kennen. *Maximus* is te vreden ghewest/ ende sy zyn den toekomende nacht beyde te samen derwaerts gegaen. *Gabinus* is hunne komste ghewael gheworden/ en is hen in't ghemoet gegaen/ leydende hen-lieden seer blijdelijck in sijn huys: ende terstondt heeft hy met alle de andere *Christene* begonst te bidden/ ende seyde: Mijnen Godt die alle verstroyde saken by een vergadert ende vvel beuvaert, aensiet nu de vvercken van uve handen, ende verlicht die in u gheloove; vwant ghy zijt dat vvaerachtigh ende eeuwlich licht. De andere *Christenen* andtwoordten: Aldus moet het geschieden. *Claudius* die bleef gheduerighlijck ligghen voor de doeren van *Gabinus*/ ende in hiel niet op han de selve niet groote devotie te kussen; waer in dat hem *Maximus* seer verwonderde/ ende stondt sonder spreken oft hy stom hadde gheweest; ten laetsten heeft hy hem vvestout/ ende ghebraeght naer de heylighe *Maghet Susanna*; die sy terstondt hebben gheropen; ende naer dat sy den seggen van haren vader hadde ontfanghen/ heeft hy haer verthoont. *Maximus* haer siende/ verwonderde hem seer in hare groote stilichheid/ ende oodtmoedigheyt/ ende wierdt weenende.

Susanna stil
ende oodt-
moedigh.

Den heylighen *Paus Caius*/ die daer seer nae by woonde/ heeft verstaen de komste van *Maximus*; den welken terstondt sonder vertoeven (want hy hopte dat de ure van sijne martelie nu ghekomen was) derwaerts is ghegaen; ende is met eene soo groote vvirigheyt in ghegaen/ dat alle die daer in waren sich seer verwonderden. Hy heeft terstondt in de teghenwoordigheyt van alle sijne *Christene* gheloobighe kinderen/ tot den Heere sijn ghebedt ghestort/ segghende met luyder stemmen: Mijnen Godt ende mijnen Vader, die door een uytnemende liefde uven beminden Sone tot ons hebt gheschickt, om dat hy ons, met sijn doot van de eeuwighen doot, daer vvy in gevallen vwaren, soude verlossen; verleent ons nu, ó Heere, sulck eene sterckheyt, dat vvy u heyligh *Christen* gheloove moghen bevaren

Het ghebedt
vanden *Paus*
Caius.

varen; alvvaert nochtans soo, dat vvy ons leven door groote tormenten moesten eynden. **De omstaenders** antwoerden ghelijckerhant: Alsoo moet het gheschieden. Als nu het ghebedt volepnt was/ heeft den Paus bevolen/ dat sy neder souden sitten/ ende begonst het hepligh woort Godts te predicken / ende sy hebben seer neerstigh toe-ghelooft. Maer dat nu sijn sermoon was volepnt/ soo heeft hy Maximus seer beleefdelijck gegroet/ berhoonende dat hem sijne kompsste seer aengenaem was. Maximus stont oft hy beschaemt hadde geweest in een soo eerlijck gheselschap; ende liet hem voorsaken/ dat hy niet goet ghenoech en was/ om daer onder te komen: waerom hy hem terstont vooz de voeten van Caius heeft geworpen; de selve met groote eerbiedinge kussende/ ende heeft den H. Paus d'oorfaken van sijne kompsste te kennen ghegeven/ verlanghende te weten sijne rechte meyninge/ aengaende het houwelijck van Susanna. Caius heeft hem gheantwoort/ ende geseydt: Ghy moet vveten, Maximus, dat *Susanna* onse nichte den eyghen Soon vanden hemelschen Vader heeft verkregen; ende en denckt niet dat sy hem sal verlaten; vvant hy haren schepper, haren Godt, ende haren vvelbeminden is. Maximus seyde: **Ist dan soo ghy seght:** *Susanna is ghetrouwt met den hemelschen* **Ist dan soo ghy seght:** *Brudegamm* soo en isser niet meer toe te doen/ naer dat dit vanden onsterfflijcken Godt kompt. **Den Paus antwoorde:** Ist dan alsoo, vvaerom en versoeckt ghy oock niet by dien vvarachtighen Godt te komen? op dat ghy oock sout moghen vvinnen ende vervverven al dat eeuwigh is; gelijk Godt almachtigh seer overvloedigh ghevvon is te verleenen, al die hem ghetrouwelijck dienen.

Maximus seyde: **Ick soude oock seer wel willen het eeuwich leuen vinden/maer nochtans sonder de vrentschap vanden Keyser te verwerpen/ oft sijn gheboden te verachten; principelijck als de selve naer recht ende reden zijn.** **De dese woorden heeft Caius bemerckt/ dat Maximus wat verstandt hadde/ om het H. geloobe te begrijpen; waerom dat hy hem begonst te onderwijfen/ ende seyde/ dat hy niet en behoorde te achten het faueur ofte de gratie van den Keyser te verliesen: vvant hy hem niet en konde geven, dan alleenlijck al dat tijdelijck ende bedervelijck is.** Maximus is vooz dese woorden soo verwonnen geweest/ dat hy terstont vooz hem heeft genomen met een blijmoedigh herten in alder maniere Christi-

sten te worden; het welck soo hy Caius te kennen gaf/ is seer verheught gheweest; ende om sijn herte noch veel meer ende vierigher tot de liefde Godts te ontfeken/ heeft hem wederom begunst te vermanen/ ende te segghen: Werckt standvastigh, ó beminden broeder, ende verlaet alle vvereltsche saken, gelijk wy oock hebben gedaen; want de warachtighe rijkdommen, ende de groote glorie der Christenen, is de armoede en pijn wel weerdigh, die sy om de liefde Godts zijn lijdende. Maximus seide: Degt my dan/ wat moet ick doen om saligh te worden; want ick daer toe in als berept ben? Den geluck-saligen herder ende Paus heeft hem bevolen/ dat hy wederom naer hups soude keeren/ ende dat hy vijf daghen soude vasten/ ende dat hy naer den vijftenden dagh wederom by hem soude komen. Maximus is onderdanigh gheweest/ ende is naer hups ghekeert.

Berout van Maximus. Als hy nu 'hups gekomen was/ heeft hy ter stont begunst sijn boozgaende leven te overdencken/ ende sijne sonden te beueen: maer vertroostede sy-selven/ als hy was gedenckende/ dat hy seer haest sijne vrienden/ ende de wel-beminden van sijne ziele Sabinius ende Caius wederom soude sien/ die hy boven alle sijne vrienden was beminnende; soo sterck was alreede sijne liefde tot dese twee HH. mannen ghewassen/ dat hy hem niet te kleyn en achtete hen vooz sijne Heeren te kennen; niet-teghenstaende nochtans het groot prijckel van sijn leven/ dat dooz hen daer konde over-komen.

Als nu den vijftden dagh ghepasseert was/ soo is hy wederom ghekeert/ om te verkrigghen de volkominghe van sijne begheerte. Hy heeft dan ter stont neder ter aerden ghevallen vooz den Paus Caius/ ende sprack hem aen in deser manieren: Mijn Heere/ ende Vader/ ick bidde u/ en wilt niet verroeben van mijn oogen te openen/ ende my siende te maken; soo ghy oock niet en hebt ghelaten de dupsternisse van mijnen broeder Claudius te weiren; weet dan/ o Vader/ dat ick seer vierichlijck begheere te worden een dienaar van uwen Godt: thoont my nu dan het waerachtigh licht/ ende helpt my van de dupsternisse der afgoderije. Caius seide: Is't dat ghy vastelijck in Godt ghelooft, ende alle ydelheyt des werelts ende den duyvel wilt verlaten; soo sal ick u het H. Sacrament des Doopsels gheven; want anders en kan 't niet geschiedē. Maximus antwoorde: Dat hebbe ick

be ick alreede ghedaen; ende mijn verlanghen en is anders niet dan onder de wet Christi te leven. Op dese selfste ure is Gabinius wederom gekomen/ om hem in't Christen geloove te onderwijssen; ende den Paus Caius heeft hem koys daer naer ghedoopt/ ende het ^{Maximus} Sacrament des Nutaers gegeven: waer door hy ^{wordt ghe} soo bierigh in de liefde Godts is gheworden/ dat hy niet ^{doopt.} eenen ooghenblick van henlieden/ noch van hun hups en konde gheschepden; maer dede hy hem komen eenen sekeren Christen/ ghen aemt Thyaso/ die Caius oock hadde ghedoopt; ende beval hem/ dat hy alle sijne goederen soude verkoopen/ ende den prijs oft weerde van dien den armen Christenen menschen upt-deplen.

Dit en heeft al niet langhe secreet ghebleven: want eer vijftien daghen daer naer isser eenen pluymsrijcker oft woos mensch gheweest/ ghen aemt Arsitius/ die alle dese saken aen Diocletianus te kenen gaf/ t welck hem seer was mis-hagende: waerom hy hem beval/ dat hy alle neer stighedot soude ghebryucken/ om te weten waer hy aen al dat gheldt quam. Arsitius andtwoorde: Om dieswille dat Maximus Christen is geworden/ soo heeft hy alle sijne middelen allenghskens door eenen sijnen secreten vriendt doen verkoopen/ ende den prijs van dien heeft hy den Christenen/ die uwe vranden/ en oock des Rijcks vranden zyn/ doen upt-deelen/ en alsoo is hy aen alle dat gheldt gheraecht. Diocletianus dit hoorende/ heeft het selve sijne hupsvrouwe Serena te kennen ghegheven; de welke om dat sy oock in't verborghē Christen was/ heeft Godt almachtigh hier voor ^{Serena/ de} seer ghedanckt/ ende is te meer in't hepligh Christen ge- ^{hupsvrouwe} loof versterckt gheweest: sy socht de gramschap van den ^{van Diocle-} Keyser te brycken/ ende sijn herte te vermogwen/ ende ^{tianus/ is} vermaende hem dat hy moeste te vreden zyn; want het ^{hem elck} al van boven quam. Maer den Keyser en heeft hier op ^{Christene.} niet ghelet/ dan bleef in de gramschap verhardt: ende heeft doen roepen eenen wreeden mensch/ genaemt Julius/ tot den welcken hy seyde: Ick hebbe ghesonden eenighe van mijne beste vrienden/ om te handelen met Gabinius mijn maeghschap/ oft hy soude willen sijn dochter Sulanna mijnen sone Maximianus geven voor sijne hupsvrouwe; ende sy zyn/ mijn ghebodt verachtende/ Christen gheworden. Julius andtwoorde: Sy verdien seer wel ghekastijdt te worden; te meer/ om dat

ghy

Verfchepde
martelaren.

ghy haer eene rechbreerdighe saecke/ ende die oock wel
betaemde/ hebt belast; soo dat ghy sonder twyfel en haer
wel behoorde te doen kassijden. Den Keyser heeft hem
bevolen/ dat hy terstondt veel van sijne soldaten soude
vergaderen/ ende gaen ter plaetse daer de Heplighen
vergadert waren/ ende dat hy hen alle-gader soude
vanghen/ uytghenomen den Paus Cayus. Hy ghes-
boodt oock/ dat hy Gabinus ende sijne dochter Su-
sanna in den karccker soude laten: maer dat hy d'ande-
re/ te weten/ Claudius. Prepedigna, sijne huysvrouwe/
Alexander, ende Curia sijne kinderen/ ende Maximus
secretelijck naer de kabeue van Hostia soude leyden; al
waer hy hen soude doen verbranden/ ende hun aschen
in de zee worpen; 't welck soo is ghedaen.

Bruchten
van de H.
Susanna.

Dit waren alle de bruchten der gebeden van Susanna,
ghewonnen door hare verdiensten/ ende groote liefde/
die sy hadde tot hare repnichtept; om de welke sy onder
de voeten tradt ende achtede als vuplichept/ de groot-
heyt ende majestept van 't siomsch rijk.

Maer dat nu ander-half maendt ende thien daghen/
de martelie vande glorieuse martelaren gepasseert was;
heeft Diocletianus sijn huysvrouwe Serena bevolen/
dat sy in alder manieren/ met alle schoone woorden
Susanna soude vermoorden ende raden/ dat sy Mari-
mianus tot eenē man soude nemen; waer toe hy beval/
dat men Susanna soude brengen in 't Keyserlijck Paleys/
ende ledereen haer aende Keyserinne Serena; waer door
sy wat beroert is gheweest; maer begonst terstont den
hemelschen Bruydegom te bidden/ dat de Maget nim-
mermeer van sijne heplighe liefde en soude scheidē.

Susanna wort
door Serena
de huysvrou-
we van Dio-
cletianus
versterckt.

De Keyserinne heeft Susanna seer blijdelijck in haer
kamer gheleydt; maer om dat sy oock in 't verborghen
Christe was/ soo sprack sy met haer in 't secrete/ ende
seyde: Iesus Christus moet uwen verstercker sijn/ o hepl-
lige maghet; opvarende haer selven/ ende verma-
nende haer/ dat sy in haer voornemen soude voort-
gaen ende de wellusten des vlesch soude vermaden/
ende verachten de pdelheyt des werelts: ende niet vree-
sen de drevgementen vanden Keyser/ noch oock de
doodt/ om Godt eeuwelijck te ghenieten.

De H. Maghet dese woorden hoorende/ loefde ende
danckte Godt almachtich/ ende verblijdde haer secrete
sien/ dat haren Christus oock van soo groote ende mach-
tighe

righe personen was ghe-eert/bekent/ende bemint. Sy waren eenige daghen te gader; somtijds sprekende van de almogentheyt Godis; somtijds Psalmen ende lofsanghen singhende; somwijlen oock biddende; altyds haer offenende in ons H. gheloove. Ondertusschen ist den Keyser ter oozen gekomen/ dat Susanna, om dat sy eene dienst-maghet Iesv Christi was/ niet en hegeerde in 't houwelijck te consenteren. Daerom heeft hy na sommighe daghen de Keyserinne gebrægt/ wat sy met Susanna ghedaen hadde/ ende oft sy Maximianus begheerde te trouwen? sy antwoorde dat sy 't van geenem sinne en was; ende aenghesten Susanna sijnen sone niet en begheerde/ dat hy hem daer mede niet en soude quellen; want datmen Maeghden ghenoech vinden soude/ die soo goet en beter waren dan sy. Hierom beval den Keyser/ dat men Gabinius haren vader wederom in den karcher soude slupten/ ende datmen Susanna met goede getrouwe wacht wederom naer haer vaders huys soude leyden; ende ghebodt dat Maximianus haer aldaer soude verrachten/om dat hy niet en begheerde/ dat het in sijn eyghen huys soude geschieden.

Verstont hier naer zyn de soldaten vanden Keyser in 't Paleys ghekomen/ter plaetse daer de H. Maghet was: maer de H. Maget versterckt zynde vande Keyserinne Helena/ heeft haer gewillighijck (volgēs 't gebodt vanden Keyser) van dat volck laten leyden naer het huys van haren vader. Sy ghing in een kamer/ende nederballēde ter aerden/badt sy Christus haren Wuydegom met veel tranen ende suchtinghen/ dat hy haer wilde helpen ende by-staen/ om alle haren teghenspoet te wederstaen; ende verlossen van alle besmettinge ende oncuyscheyt die haer soude mogen overkomen. Maximianus beraedde sich hier-en-tusschen/ hoe hy haer best soude kunnen onteeren; ende als nu den nacht ghekomen was/ soo is hy stoutelijck naer haer toe-ghegaen/ om haer te verrachten. Maer als hy nu seer onbeschaemdelijck inde kamer quam / daer sy Godt al-

Sy wort
verwesen om
vercracht te
worden.

Sy wort
by eenen Engel
ghelbewaert.

Op

Hy gaf 'den Keyser Diocletianus te kennen/die aen eenen sijnen dicthaer ghenoemt Curtiu/sbeval/ dat hy soude gaen ten huysse van Susanna, ende besien oft 't gene dat Maximianus seyde/was een verbeeldinghe/ost een warachtigh visioen. Curtius gingh derwaerts/ende hy quam meer verschickt wederom dan Maximianus. Diocletianus dit hoorde/ verblindt zijnde door gramscHay/ liet hem voorstaen dat het tooverse was. Ende soo hy sagh dat hy met alle sijn neersticheyt niet en boorderde; ende dat Susanna versmaedde het houwelijck van Maximianus/ om dat sy Christene was; als nu den nacht ghepasseert was/ soo stelde hy sijne naturelijcke wreetheyt ende goddeloosheyt te wercke; ende beval aen Macedonius een goddeloos mensch/ dat hy ten huysse van Susanna soude gaen; ende dat hy haer seeretelijck de goden soude doen offerhande doen/ oft haer dooden. Desen nieuwen dienaar des duyvels heeft met hem ghenomen den Afgodt Jupiter/ om dat sy dien soude aenbidden; ende gheboodt haer; dat sy uyt haer kamer komen soude/ ende den Afgodt sacrificie doen/ oft dat sy haer ghereet soude maken om te sterben. Susanna dit hoorende/ begonst haer Gode almachtigh te bevelen/ ende badt hem seer vierelijck/ dat hy den Afgodt van haer soude wech weiren/ op dat sy dat leelijck ende afgrijpselijck dinck niet sien en soude. Macedonius bleef ghedurichlijck versoekende/ dat sy den Afgodt soude aenbidden: maer de H. Maghet badt den Heere veel meer als voozen; dat hy den Afgodt soude willen wech nemen: waerom den Afgodt verdwien; diemen daer naer op de merckt op der aerden vondt in 't bloet liggen. Dit heeft Macedonius seer ghespeten ende mis-haeght; waerom hy de H. Maghet met de kleederen battende sloegh haer met vuysten ende stoccken. Ten laetsten alsoo hy groote begheerte hadde om haer te dooden/ heeft hy den Keyser de sake te kennen gegeven/ die hier door oock seer verstoort was; ende gheboodt terstont dat men haer in haer eyghen huys eerst wel soude slaen/ ende daer naer onthoofden: 't welck den goddeloosen Macedonius terstont heeft volbrocht; ende met dese doodt gaf de supbere Maghet haren gheest aen haren Bruydegom; ende verkreegh dobbele croone/ van Maget ende martelaerisse. Als de devote Keyserinne Serena verstont de gheluckighe

In woort
geslagen ende
onthoof

highe doodt van Susanna, quam sy snachts in haer huys
 met groote blyfchap: ende sy nam met hare eppen han-
 den 't lichaem ende wout 't selve in schoone ende wel-
 rieckende lakenen ende in kostelycke specerijen/ ende
 begroeft in eene speloncke op 't kerck-hof van Alexan-
 der/ by andere lichamen van Hepligen/ die daer be-
 graben waren: ende sy vergaderde met eenen doeck alle
 't bloet vande H. Maghet/ ende bewaerde dien doeck
 als eenen seer kostelycken schatin een silberen koffer;
 doende daer voozen haer ghebedt dach ende nacht als
 sy konde. Ende den H. Paus Caius dede dickmael
 Messe in 't selve huys/ daer Susanna sijn nichte ghestor-
 ven was/ tot haerder eere.

So wort van
 de Keyserinne
 Serenia
 begraven.

HET

S. AVREA Virgo et Martyr.

24.

Augusti.

vidua Caebbari excolit.

H E T L E V E N

V A N D E

H. A V R E A

24. AVG.

An. 229.

M A G H E T

ende Martelaerſſe.

Als Seberus Aurelius Alexander het Roomſch *Wt oude*
 rijk regeerde / ende Gouverneur der ſtadt *Kerckelycke*
 van Roomen was Domitius *Regiſters.*
 Alpianus *mulus* / met noch andere rechts-gheleerde /
 iſſer eene groote vervolginge tegen de Chriſtinen op-
 gereſen. Want van deſe rechts-gheleerde uyt den name *Vervolginge*
 van den Keſer is een yllaet uyt-ghegaen / dat alle *ghe der Chri-*
 Chriſtinen (indien ſp den goden gheene offerhande en *ſtinen.*
 willen doen) ſouden gedoot worden; ſoo dat men dooz
 het nauw letten der Heydenen op de Chriſtinen / veel
 Chriſtinen ondeckt ende achtechaelt heeft; waer van
 ſommige bande beſte verſonden zijn; ſommighe inden
 Eyder verſnoort; niet wepnighe / naer dat ſp tot gra-
 ven ende houwen van marberſteen / als in ballinck-
 ſchijp / verwelen zijn gheweest / noch ten leſten / dooz het
 martelic ende het vergieten van hun bloet / het rijk
 der hemelen verdient hebben.

Onder ander veel edele mannen ende vrouwen is
 nock Aurea eene nichte der Keſeren (die van joncks af
 Chriſtene gheweest was) gebanghen gheworden. *Aurea Keſ-*
 ſp ghembanghen wierdt / was ſp beſchuldicht / dat ſp een *ſers nichte*
 ieghelyck raedde in Chriſtum te ghelooven; w. erom ſp *wozt ghe-*
 dooz bevel van Alpianus Gouverneur van des Bail- *banghen.*
 lous-ſoldaten neer ſteljck geſocht / ende niet gebonden /
 op eenen ſekeren tijdt hem te ghemoet komende / ſepde:
 Ick ben 't die ghy ſoeckt. Men vermaende haer / dat ſp
 den goden offerhande soude doen: maer ſp en wilde niet /
 ſegghende: Ick ben eene Chriſtene, ick en mach gheen
 duyvelen eeren. Ick aenbidde Godt ende mijnen Heere
 IESUM Chriſtum, die Hemel ende aerde gemaect heeft,
 de zee en al dat daer inne is. Want van uyve goden ſtaet
 Z gheſchre-

Psal. 95.

Sp woort 7.
daghen ghe-
pynghet met
hongher ende
dorst.

geschreven: Alle de goden der heydenen zijn duyvelen: sy moeten hen ghelijck worden die de selve maecten, ende alle die in hen betrouwen hebben. **De soldaten/** naer dat sy de **H. Maget** besloten hadden/ hebben het den **Gouverneur** laten weten; die belast heeft/ dat men se in seiven dagen noch eten noch drincken geben en soude. **Op den achtsten dagh** is sy ter vierschaere gelijocht/ ende **Ulpianus** vzaeghde haer: **Wacrom** hebt ghy de goden verlaten/ die uwe voor-ouders gheert hebben? **Want** dese aenbidt oock den **Prince**/ ende het volck: ende de dooz dese heeft het **Keyserdome** in welvaert en voorspoet gheweest/ ende al de werelt is aen de selve onderworpen. **Aurea** heeft gheseyt: **Waer** 't dat ghy uwen Schepper kende, die de ghene, die hy geschapen heeft, regeert ende bestiert, ghy en sout niet segghen; Aenbide hout ende steenen, werck der menschen handen; maer gheloovende in *Christum*, die levende ende doode sal komen oordeelen, sout penitentie doen in affchen ende hayre kleederen, om het bloet der martelaren, dat ghy ghestort hebt; ende ghy sout hem seer ende veel bidden, dat ghy inder eeuwicheyt niet verloren gaen en mocht. **Den Gouverneur** seyde: **Lact** al dese pdelheden varen/ ende op uwe knien vallende/ aenbidt de goden; daer naer houdelijck met eenen man/ op dat ghy blifde mocht zijn in u leven. **Aurea** antwoorde: **Ick** ben al verbonden ende verloeft aen de suyvere omhelsinghe van *Christu*: op eenē anderen man en mach ick niet dēcken. **Den Gouverneur Ulpianus** gram zijnde/ **Ten ware** (seyde hy) dat my uwen edeldom belettede/ ick soude u stracks met tormenten dooden. **Aurea** seyde: **Uwe** dreyghementen en vervaren my niet, noch ghy en sult my vande liefde mijns Heeren *Iesv Christi* niet sicheyden. **Ulpianus** niet konnēde desen glorieusen naem verdragen/ belastede/ dat men de **H. Maghet** naecke ter pijnbancke brenghen soude/ ende stracks pynighen.

Sp woort ge-
pynghet met
het uyt-recken
der ledē

De Maget was boven maten seer wys/voordachtich/ ende lieffelijck van aenschijn/ ende alle de bystaenders verwonderden hen soo van hare schoonheyt/ als van hare antwoorden. **Soo** sy dan nu met zenuwen uytgereckt wierdt/ ende seer sware pijnen was liden ve/badt sy/ seggende: **Helpt** my uwe dienaersse, *Christe*, noch en verworpt my niet, mijnen Godt, mijnen Salichmaecker. **Ick** dancke u, *Christe*, dat ghy u ghevveerdight hebt,

my

my onder het ghetal van uyve heylighe martelaren te rekenen. Den Gouverneur septe tot sijne by-sitters/ ende sprack aldus: Ten zy dat dese ghedoodt zy/ daer sullender veel verlozen gaen. Ende gheboodt/dat-mense wederom naer den karcker leyden soude.

ander den daeghs wederom te vierschaere sittende/ is sy wederom hem vooz gebrocht/en hy septe tot haer: **Du stracks doet den goden offerhande/ op dat ghy niet ghedoodt en woird.** De Maghet antwoorde: Ick doe t'allen tijde een levende sacrificie mijns selfs aen *Christus* tot eenen reuck der soerichey. *Vlpianus* heeft bevolen/ dat-mense naecht onkleet ende vtrghereckt zijnde/soude geesselen/ seggende: **Wy sullen sien oft Christus haer sal kunnen verlossen.** De Maghet/hoozende den Rechter blasphemeren/ septe: **O Heere Godt, die de dry kinderen van het fourneys des brandende vyers verlost hebt; Susanna oock van het valsch overtuyghē des overspels; verlost my van dese tormenten, op dat desen onsaligen Vlpianus hem niet en roeme, segghende: Ick hebbe haer vervvonnen.** Den Gouverneur hoozende de Maget aldus bidden/ met rasernighe ontsteken zijnde/ heeft haer in ballinckschap doen voeren naer *Osia Tiberina*; alwaer sy gewoont heeft buyten de stadt op haer eppen goet. Ende aldaer zyn tot haer veel edele en Christone maeghden gekomen: met de welcke/ en met haer geheele familie sy Christo diende/by dage ende by nachte/haer begebende tot waecken/vasten/en bidden.

Als doen was *Bischop van Ostien den H. Quiriacus*, een heyligh Godt-breesende man; met hem waren *Maximus, Eusebius, Concordius* *Briesteren/ Archelaus* *Diacken*; dooz wiensghebeden *Christus* daghelijcks veel mirakelen dede. Want dooz het op legghen der handen/ verdruben sy de dupbelen/de blinde maecten sy siende/de siecken ghesondt. *Aurea* dit al verstaende/ is tot den *Bischop* gekomen; wiens voeten sy ghekust hebbende/begheerde dat hy een ghebedt ober haer spreken wilde. Die sijne handen boven haer hoofdt vtr-ghereckt hebbende/ heeft ghesept: **Heere Iesv Christe, Coninck der Enghelen, beminne der suyverheyt, die naer uyve verrijssenisse u gevveerdicht hebt aen de vrouwe u te veropenbaren, ende aen al de ghene, die in u betrouven, her eeuuvigh leven geeft; staect onse oodtmoedige ghebeden toe, en geeft aen dese uyve dienaerfle de hulpe van uyve**

Haer gebedt tot Godt.

Dan. 3.

Dan. 13.

Ghebedt ober de Maghet gedaert vanden *Bischop*.

boven-natuerlijcke cracht, dat sy met den palm-tack der martelie, de poorte des hemel-rijcks mach in komen, ende haer lampe brandende, de bruyt-koetse der eeuvi-
 heyt met alle andere heylighe Maeghden verdiene te ver-
 krijghen. Het vvelck u, o Salighmaecker des vvereldis,
 haer believe te jonnen, die met den Vader, ende den H.
 Geest in de eeuven der eeuven regneert. Ende soo sy
 alle Amen gheandwoordt hadden; den **Bischof** voorts
 voldoende dat **God** aen-ghingh/ heeft aen al die daer
 tegenwoordigh waren uyt-ghepckt het lichaem ende
 het bloedt onses Heere **IESU** Christi. Daer naer dan-
 kende **Godt**/ dat de vervolghinghe haer verswaerde/
 hebben sy alle eendrachtelijck vol-herdt in de gebeden/
 ende waren vierigh in Christo te loven ende te dancken.

Ostien
 beel **Matte-**
larii.

Maer **Vlpianus**/; oozende dat in de stadt **Ostia** veel
 Christenen gheworden waren/ heeft begonst syn officie
 teghen hen lieden te ghebruycken/ ende heeft veel ge-
 hanghen/ die hunne conuersatie ende leven met deugh-
 den en met **Godt**-vrychtigheyt vercierden; ende epide-
 lijck door veel tormenten ghedoodt ende **Martelaren**
 ghemaect.

Op dien selven tijdt scheen seer uyt in verdiensten den
H. Censorinus een **Proost** der **Magisterianen**; onder den
 schijchs-mantel/ in ghebeden/ vasten/ waecken/ ende
 aelmoessen Christo dienende dach ende nacht. Desen
 over al in **Vlpianus** wercken teghenwoordigh/ waer hy
 eenighen Christen sagh/ oft naer den kacker oft naer
 het martelie leyde/ vertrooste de hem; ende soo verre hy
 konde/ diende hem van het ghene hy van doen hadde/
 uyt syne goederen. Waer over hy oock ghevangen/ ende
 ter vier schare voozdt-gezocht wierdt. Ende den **Sou-**
verneur seyde tot hem: **Censorine**, ghy hebt oock de **Go-**
den ende de **Kesfers** versmaedt. Laet doch dese raser-
 nge/ ende doet de **Goden** sacrificie; op dat ghy niet qua-
 lijck en vaert. Hy andtwoordt: De **Goden** en is my niet
 geoorloft te eeren; maer van **Christo** ghetuygh' ick, dat hy
 vvaerachtigh **Godt** is, geboren van de **H. Maget MARIA**,
 geleden onder **Pontio Pilato**, ende dat hy van de doot
 op-gestaen is ten derden dage, daer naer ten hemel ghe-
 klommen; van vvaer hy oock sal komen om te oordee-
 len de levende en de dooden, om een iegelijck te geven
 oon naer sijne vvercken. Den **Souverneur** heeft ghe-
 roepen: **Censorine**, ghy raest. **Maer** hy seyde; Neen;
 ick

Kloecke
 andtwoorde
 van **Cens-**
rinus.

ick spreke vvoorden uyt van voorsicrigheyt ende vvijs-
heyt: vvant van eene groote rasernije ben ick tot een
ghesondt verstandt ghekomen, gheloovende ende belij-
dende IESVM *Christum* den vvaerachtighen Godt te zijn,
om soo voor my het eeuwigh leven te krijghen.

Ulpianus den Gouverneur/ siende / dat den man
Godis volstandelijcker gheworden was / heeft hem
naer Ostia Tyberina doen voeren/ ende aldaer beslop-
ten/hopende hem noch van sijn voornemen af te trec-
ken;om dat hy hem niet dooden en soude. Maer hier Aurea kufft
sijne hopen.
heeft hem de H. Maget Aurea van alles uyt haer goe-
deren besorghet/ ende vertroost/dagheijcks sijne hopen
kussende. In den selven karcker waren oock gesloten
Maximus, Eusebius *Priesteren*; met Archelaus *Diacon*/
alle daghe het sacrificie der *Misse* doende/ aen alle de
Christene de *H. Sacramenten* uerstelijck w:deelende.

Maximus *Priester* veel mirakelen doende/ siekten ge-
nesende in den naem Christi, is Censorinum komen be-
soecken; wiens vanden/ soo haest hy die gheraecht had-
de/ los ghegaen zijn tot groote verwonderinghe der ge-
ner die hem bewaerden. Tot de welke den *Priester* ge-
sept heeft: Mijne broeders, versaeckt de duyvelen die ghy
aenbidt; ende ghelooft in IESVM, die komen sal om le-
vende ende doode te oordeelen; vvant hemel ende aerde
sullen vergaen; maer *Christus* blijft in der eeuwighen.
Dit hoorzende Theodorus Colonnell ende sijne soldaten/
Marialis. Saturninus, Epictetus, Naptilis, Tivorinus, Fe-
lix, Herculanus, Neberius, Stavacius, Menna, Commo-
dus, Hermes, Maurus, Eusebius, Rusticus, Olympius, Car-
porius, zijn Maximo te voet ghevallen/ met tranen seg-
ghende: Wy ghelooven dat *Christus* onser zielen Saligh-
maker is; door den vvelcken ons soo vele mirakelen
verschijnen: haest u om ons te doopen. Den *Priester*
heeft hen belast d'ij daghen te vasten naer ghewoonte/
ende op den vierden dach/den dupvel versaeckende met
al sijne pracht/zijn van hem ghedoopt in den name des
Vaders/des Soons/ ende des Heplighen Geests. Aurea Aurea heft
ober de Donte
te verschende
meine Chris-
tenen.
Maghet heeft-se ober de Donte geheben/ ende heeft-se
oock witte kleederen ghegheben uyt hare goederen:
maer den *Bischof* Quiriacus heeft-se ghevoimt/ ende
met de woorden des gheloofs/ ende de gratie des hepli-
ghen Geests versterckt: heeft oock tot versoeninge der
herbozen/Gode sacrificie gheoffert; ende heeft-se al me-

de ghedept van het heyligh lichaem ende bloedt des Heeren.

In de stadt was en schoen-maecker/die sijne sonen versich overleden seet beweende. Den Bischop Quiriacus, Maximus Priester/ende Aurea Maget/gaende naer de vergaderinghe voor-by het huys passerende/ende siende den man soo weenen/sepde hem: Gheloof in den Sone Godts, ende ghy sult uvven sone wederom levendigh krijghen. *Hy antwoorde: Van ioncks af hebbe ick hem altyds ghelastert/ende hoe soude ick nu in hem ghelooven?* Maximus Priester sepde: Hebt daer van berouw, ende laet u doopen, ende ghy ende uwen sone sult saligh worden: want onsen Heere en begheert de doot der sondaren niet; maer dat sy hen bekeeren, ende inder eeuwicheyt leven. *Den man antwoorde; Ick geloobe ende belijde dat Iesvs den Salghmaker des wereltds is; doopt my in synen name.* Maximus heeft hem gheboden dyp dagen te vasten; ende hem onderwijfende/heeft hem daer nae ghedoopt/Aurea hem van de Wonte ontfanghende: ende daer naer is hy van den Bischop ghevoymt. Ende biddende/heeft den H. Bischop geseyt: Heere Iesv *Christe*, die u ghevveerdicht hebt de gelijkenisse van eene slaeve aen te nemen, om ons van de macht des duyvels te verlossen; aensiet de vvercken uwer handen, op dat sy hunnen Schepper ende Verlosser bekennen moghen, regnerende met den Vader, ende den H. Geest in de eeuwven der eeuwven. Ende als sy alle gader Amen gheantwoordt hadden/heeft den Bischop gheseyt; Laet ons onse knien booghen; het welck ghe daen zijnde/naer een langh ghebedt zyn sy op-gestaen/ende den Bischop sepde: Heere Iesv *Christe*; die u ghevverdicht hebt Lazarum, nu vier daghen doot zijnde, ende stinckende, van der doot te vervvecken; toont uvve macht over desen dooden, om dat alle menschen u kennen moghen, regnerende als vvaerachtigen Godt in de eeuwven der eeuwigheden. *Doo sy alle antwoorden/ Amen, is den dooden levendi gheworden; ende heeft gheroepen: Ick hebbe den Heere Iesvm *Christum* ghesien, my van de duyfsterissen ten lichte vvederom leyden.* Maximus dan heeft hem onderwesen/ende daer naer ghedoopt. Quiriacus Bischop heeft hem ghevoymt/ende Aurea Maghet hem van de Wonte ontfanghende/ heeft hem Faustinum gheheeten.

Ioan. II.

Quiriacus
Bischop
verwecht eenen dooden.

Daer

Daer-en-tusſchen is de ſnelle maere tot den Key-
 ſer Alexander gheloopen/ die door de rechts-gheleerde
 gebieden/ aen den Gouverneur Vlpianus belast heeft
 naer Oſtien te gaen/ om aldaer al de Chriſtenen te ver-
 moorden. Dat hy oock Auream, die door het belijden
 Chriſti (ſoo hy ſeyde) haer gheſlachte onteert hadde/ in-
 dien ſy hare rooverije niet laten en wilde/ met pijnen
 aentasten ſoude. Maer dat hy haer/ ſoo ſy daer van be-
 rouw hadde/ de goden ende goddinnen aenbade/ ſeer
 vereeren ſoude/ onſe genade haer ontmoetende/ ende het
 vonnis van onſe ſtraffen haer niet aen-raeckende. Den
 Gouverneur Vlpianus heeft naer dit bevel alle de Chri-
 ſtenen/ die hy vinden konde/ doen vanghen; en ſittende
 ter vierſchaere ſanderen daghs/ heeft erſt Auream
 voort doen brengen/ haer aldus aenſpreekende: Wat is
 dit voor eenē ſuperſtitie van de ſwarte konſte/ dat ghy
 de hoogheyt van ulwe geboorte met de eerloosheyt des
 Chriſten nacms ſoo verdupſtert? De Maget antwoor-
 de: Ick en ben geene tooveraerſſe, noch en hebbe met
 geen ſchand- vleckē de claerheyt van mijn gheſlachte
 beſmet; maer met het belijden vanden heyligen naem ſeer
 dooluchtigh gemaect. De duyvelen die verſaecke ick,
 die u bedrieghen, om inder eeuwicheydt te vernielen.
 Vlpianus ſeyde: Ghy zijt ſelfs bedrogghen / daerom
 ſpreekt ghy ſoo. Verlaet dan deſe ſuperſtitien van roo-
 verije; ende doet ſacrificie aen de onſteruelijcke goden/
 op dat ulwen edeldom bewaert mocht blijven. De Ma-
 ghēt Aurea antwoorde: Ramp-ſalighen Vlpiane, vvaer-
 om laſtert ghy uvven Schepper? is hy 't niet die u ghe-
 maeckt ende gheſchapen heeft? Den Gouverneur gram
 zijnde/ heeft haer op de pijn-bancke doen worpen/ en-
 de wreedelijck doen pijnighen: maer ſy ſeyde: Ick
 dancke u, Heere Iēſu Chriſte, daerom ben ick nu verhe-
 ven, om beter ſmaeck vande hemelſche dinghen te ver-
 krijghen. Vlpianus vraeghde: Waer is Chriſtus, daes
 ghy u van roemt? dat hy kome/ dat hy u verloſſe.
 Sy antwoorde: Sulcke vveladen en ben ick niet vveer-
 digh: maer even-vvel is hy machtigh my te verloſſen,
 ende u lieden, ghy laſteraers, te ſtraffen, voor de vvelc-
 ke hy oock het eeuwigh vyer bereydt ghemaect
 heeft. Terwijlē de heplighe Maghet deſe woorden
 ſprak/ ſoo brack de pijn-bancke. Waerom Vlpianus
 gram zijnde/ heeft haer met kluppen doen slaen/
 Z iij segghen

Cloecke he-
 lideniſſe van
 de Maghet
 Aurea.

Sy wort ge-
 pijnicht.

Sp moet
met kluppe-
ten ghesla-
ghen.

segghende: Dat de heyligh-schendster vernieldt worde/
die niet op en houdt bande goden ende de Dincen te
lasteren. Maer de Heylighe Maghet ondertuiffen het
staen seide: Ick dancke u Heere Iesv *Christe*, dat
ick verdient hebbe uve deure in te gaen. Den Gou-
verneur seide: Dreekt brandende totsen aen hare
zyden. Als-mense daer toe naect ontcleedde/ seide sy
tot den tyran: Onsalighen Vlpiane, en heeft een vrou-
we u niet ghebaert een kleyn kindt zijnde? Waerom
dan en schaempt ghy u niet, my te doen naect ont-
kleeden? Vlpianus antwoorde: Dese schande verdient
uwe onsalicheydt; want ghy tot groore schande van
uwe gheslachte/niet alleen de toovergen der *Christenen*
en volght/maer de onsterfelijcke goden ende de Dincen
versmaect. Ten eynde als sy het gheheel lichaem dooz
verschouwte was vanden vyere/ ende afghedaen van
den hout/ hebben haer de veulen wederom inden karc-
ker besloten.

Vlpianus heeft hier naer bevolen/ dat-men Maxi-
mum Pricster ende Archelaum Diaken ter vyer- schare
brenghen soude/ tot de welke hy seide: Over- al worden
dooz uwe keringhe onse goden gelastert/ ende ghy ver-
leydt soo de menschen/ dat sy alle oude seligien be- wor-
pen. Maximus antwoorde: Wy en zijn gheen verleyders;
maer wy nooden de sondaren tot berouw van hunne
sonden; op dat sy souden moghen saligh worden. Den
Gouverneur seide: Dese zijn allegader de doodt weer-
digh. Ende belast hebbende hem wech te leyden/ heeft
Theodorum, Colonnal met sijne soldacten (die nu 't ge-
loede aenbeert hadden) voozdt doen komen; ende heeft
tot hen geseyt: Wilt ghy u leven behouden/ soo doet sa-
crificie aen de onsterffelijcke goden; anders de toymen-
ten zijn al ghereet. Sy antwoorden altemael een-stem-
melijck: Wy zijn *Christo* toe- gheheylight, ende vvy of-
feren ons alle daghe aen hem voor eene sacrificie, tot
reucke der soetigheydt; daerom en buyghen wy voor
gheen duyvelen. Den Gouverneur seet gram zynde/
heeftse alie met roeden doen ghesfelen. Maer sy rie-
pen alle-gader: Wy dancken u, Iesv *Christe*, dat wy
weerdigh zijn gheworden mede-ghesellen te zijn van
uwe heylighe Martelaren. Op den seiden tijdt heeft Al-
pianus de sententie ghesproken/ dat Theodorus ende
sijne soldacten onthaltf souden worden; ende gheleydt
zynde

Gloekmae-
dighe belide-
nisse der sol-
daten.

En worden
onthaltf.

zijnde naer het *U*rwelf van *F*auftinus/voor het *A*m-
phitheatrum ofte ronde thoon-plaetse/ onthalt zij-
nde/ hebben hunne martelie volepndt op den 20. van
Augustus.

Op den selven dagh heeft den *G*ouverneur *Q*uiria-
cum *B*isschop/ *M*aximum *P*riester/ *A*rchelaum *L*eyt in
den kercker doe onthalsen. Hunne li. ham en heeft *E*-
usebius *P*riester by nachte doen vergaderen met noch
andere *C*hristenen; ende heeft se met speterijen ghebal-
sent/ begraven den 21. van Augustus. *M*aer soo *M*-
pianus de lichamen der soldaeten in de zee hadde doen
werpen/ heeft *E*usebius die/ aen den oever ghewerpen
zijnde/ vergadert ende begraven in de sandt-crocht by
*O*stien. *T*aurinum nochtans/ *M*artialem, *S*aturninum,
*E*pictetum, *F*œlicem ende *H*erculanum naer de *R*oom-
sche hadene brenghende/ heeft die al-daer begraven/
*T*heodorum *C*olonnal in sijn eyghen graf.

Ten desen tijde was te *R*oomen by het graf der *H*ey-
ligher *A*postelen ghekomen *H*ippolytus, *A*rtsch-*B*is-
schop van *A*rabien/ seer oudt/ vermaert door heplig-
heyt ende geleertheyt. *D*esen/ soo by tot *A*lexandrien
in *E*gypten veel ende langh ghepredickt hadde/ hadde
by naer de gheheele stadt tot *C*hristum bekeert. *D*aerom
is hy met aller eeren van den heplighen *P*aus *C*alix-
tus ontfangen/ ende *B*isschop van *D*ortuen gemaect/
om hem altydt by der handt te hebben. *D*esen heeft
veel nuttighe dinghen voor de *H*. *K*ercke gheschreven/
ende onder ander principaelijck van het onderhouden
des *P*aesschens. *D*aghelijcks besocht hy de graven der
H. *A*postelen *P*etri ende *P*aulli, ende van andere *M*ar-
telaren/ dagh ende nacht over-brenghende in ghebe-
den ende loben *C*hristi.

Ende stiet naer eene wyeede ghevanghenisse heeft *M*-
pianus *G*ouverneur de *H*. *M*aget *A*urea wederom ter
bverschare doen verschynen/ haer radende/ dat sy de
*G*oden sacrificie doen soude. *M*aer sy antwoorde: *E*-
lendighen, waerom verliest ghy uwe ziele? bekennt doch
(hoe wel laet ghenoech) uwen schepper ende verlosser.
Verlaet uwe valsche *G*oden, goude, silvere, houte, meta-
len ende steene beelden, ende aenbidt den waerachtigen
*G*odt onse *H*eere *I*esvm *C*hristum, die om u de pijn
des cruyts gheleden heeft, op-ghestaen is vander doot,
gheclommen ten hemel; van waer hy sal komen oordee-

*Q*uiriacus
ende *M*axi-
mus worden
onthoest.

*H*ippolytus
*B*isschop
komt de gra-
ven der *A*pos-
telen besoeck-
ken.

*A*urea wort
wederom ter
bverschare
gheleydt.

len levende ende doode. Tot welke den Gouverneur/
 Ten 3ⁿ (sepde hy) dat ghy u haest beter bedenckt en de
 goden offerhande doet/ ick sal u naer veel pijnen tot
 uwen Christum seyn den. Aurea heeft gheseydt: In der
 vvaerheydt ick gae, ende sal met hem regneren, is 't saec-
 ke dat ghy doet 't ghene ghy dreyght. Den Gouverneur
 sepde tot de deulen: Slaet-se met steenen in haer aen-
 sicht/ dat sy root-verwigh worde van den bloede. Maer
 sy riep: Ick dancke u, *Christe*, dat ick vveerdigh vvorde
 uve deuren in te gaen. *Vlpianus* heeft gheseyt: Draeght
 sorghe voor u ghelachte/ ende doet de goden sacrificie:
 neemt daer naer eenen man/ om u in u leven te verblij-
 den. Ick hebbe (sepde Aurea) den Schepper, Regeerder,
 ende Heere van hemel, aerde, ende zee, den alder-mach-
 righten voor eenen man verkoren; dien ghy niet en
 kent. Maer vvaerom en let ghy, onsaligh mensche, niet,
 dat Sathanas u herte vervult heeft met rasernije ende
 vvreedheyt? Den Gouverneur hem vergrammende/
 heeft de *V*. Maget naecht met ghelode sweepen doen
 slaen; daer naer met eenen steen aen haren hals ghes-
 bonden/ in 't diepste der zee doorn worpen den twee-en-
 twintighsten Augusti. Haer lichaem te lande ghewor-
 pen zynde/ heeft Hippolytus, Bisschop van Portuen/
 die-men oock Nonnus hiet/ op-ghenomen/ ende met
 specerijen ghebalsemt; begravende dat seer neerstelijck
 in de stadt Ostien; al-waer hare memorie floerert/ ende
 hare Reliquien met weerdighe eere verciert worden.

Sy wort in
 de zee ghes-
 worpen.

Sabinianus
 Procureur
 van Aurea
 wort gheban-
 ghen.

Maer het tijden van de salighe Aurea heeft *Vlpianus*
Sabinianum den hups-besorgher der selver Maghet ge-
 vangen/ ende tot hem gheseyt: Wy weten dat de too-
 veraerisse Aurea, die de onsterffelijcke goden versmaedt
 heeft offerhande te doen/ ende der Keyseren gheboden
 over-treden/ met u vrientschay ghehadt heeft: daerom
 brengh ons hare schatten ende kleynodien voor ooggen;
 doet offerhande/ op dat ghy leven mooght. *Sabinianus*
 antwoorde: Ick, van Aurea mijne meersterse gheleert
 zijnde *Christum* te belijden, en aenbidde gheen duyve-
 len: hare schatten die ghy versoeckt, heeft-se aen den ar-
 men uyt-gbedeylt. Tot wien den Gouverneur sepde:
 Zijt wijs/ ende en spreckt niet veel; maer hare schatten
 openbarende/ wrijpt oock de rasernije van uwen ver-
 stande/ ende doet offerhande. *Sabinianus* heeft gheseyt:
 Al en ben ick het gheselschap der Martelaren niet vveerdigh,

digh, nochtans verhope ick door *Christi* doot en bloed saligh te vworden. Aengaende hare schatten, ick en ben daer niet voor besorcht; vwant sy in 't seker zijn. De *Maghet Aurea*, die ghy onsaligh mensch ghedoot hebt, triompheert nu in den hemel, ende heeft hare schatten, die ghy soeckt, aldaer voor uyt-ghesonden. Nu dat ghy my op-leght, om sacrificie te doen, dat en sal ick niet doen. *Vlpianus* dit hoorzende/ heeft hem niet gheloodde sweepen doen slaen/ den uyt-roeper lude roepende: En wilt de goden ende goddinnen niet lasteren. *Koorts* hier naer hebben sy hem op-ghesloten.

De schatten
van Aurea
zijn voor uyt
na den hemel
ghesonden.

Sabinianus
wordt niet
gheloodde
sweepen
gheslaghen.

Den *Bisschop Hippolytus*, hoorzende/ wat den *Gouverneur* aen *Sabinianus* ghedaen hadde/ ende wetende (den *H. Gheest* hem dit beropenbaert hebbende) dat syne martelie naer hy was/ is tot hem ghegaen/ en heeft hem stoutelijck verispt/ segghende: Ghy ellendighen, vvreden, onsaligen *Vlpianè*, indien ghy uvven *Schepper* kende, ghy en soudt sijne *Heylighen* niet moorden, noch en soudt uvven necke d'afgoden niet toe-neyghen; maer soudt *IESVM Christum*, onsen Heere aen-bidden. Den *Gouverneur* ser toornigh zijnde/ heeft bevoie/ dat men hem/ handen ende voeten gebonden/ in een groot ende diep graf worpen soude/ 't welck vol serpentes was/ om van die verflonden zijnde/ gheen andere begravinge te krijghen. In de havene van *Roomen* dan/ by den *Tiber-stroom* ende *Nympha Catabassi* op den *Corneliaenschen* wegh/ in dit graf gheworpen zijnde/ vermaende hy de by-staende *Christenen*/ dat sy het geloove/ 't welck sy van d' *Apostelen* *Petro* en *Paulo*, ende hunne na-komelinghen de *Pausen* van *Roomen* ontfanghen hadden ('t welck alrijdts de *Roomsche Kercke* ghehouden hadde ende noch hiel) volstandelijck bewaren souden. Doo hy dese woorden uyt-gesproken hadde/ isser eene stemme van veel *Enghele* in de locht ghehoort/ als van onnoosele kleyn kinderen/ Godt lovende/ ende seggende: Gode zy danck, Gode zy in de hoog-

Hippolytus
Bisschop
wordt gheworpen
in een
graf vol ser-
pentes.

LUC. 2.

my

my eene suyvere plaetse, ende in de wateren van het laetste Doopsel gheweerdicht hebt te croonen. Ontfanght dan nu mijnen gheest in vrede. Dit segghende/ heeft sijne martelie voeyndt den 22. Augusti; ende de Engheien hebben met eenen Lof-sangh sijne ziele ghezaghen naer den hemel. Maer soo den Gouverneur hem om de doot der Martelaeren verbljode/ hebben sy hem dooz raserij ende nydighepdt verdwijnende/ verlaten. Snachts daer naer zijn de Christenen ghekomen/ ende hebben het lichaem des Bisschops uyt den put ghehaelt/ ende met specerijen in doecken ghewonden/ niet verre van daer begraven. Het eplandt/ in 't welck hy begraven is met Lof-sanghen en Gheestelijcke Liedekens/ en was niet voorder van het graf oft putte/ dan veertigh voeten/ min oft meer; al-waer den heplighen Martelaer veel weldaden doet tot op desen daghen toe.

Den Gouverneur daer naer heeft Sabinianus weder doen voort-bjēghen/ seggende: Dat den Hepligh-schender verloren gae/ soo hy den Goden gheen sacrifice doen en wil. Ende soo-men hem met kluppelē sloeghden uyt-roeper roepende: Bzenght op de schatten/ ende onderwoypt u aen uwe Overicheden; seyde den Martelaer: Glorie zy aen u, IESV Christe. Men heeft hem dan op de pijn-bancke ghebrogh/ ende ghepynight. Maer hy riep al: Ick dancke u, ô IESV Christe. Alpianus seyde tot de dienaers: Den Hepligh-schender die raest/ de pijn des doods niet vreesende; dat men hem bzande. Als-men nu het vper aen sijne zijde voeghde/ seyde den Gouverneur: Ghy ellendigen/ levert de schatten over/ ende sozght voor u leven. Maer hy seyde: Lof zy u ende danck, ô Christe, dat ick verdient hebbe uve deuren in te gaen. Ende dit segghende/ gaf synen gheest den 28. Augusti. Den Gouverneur heeft sijn lichaem doen in eenen put worpen/ 't welck Concordius Priester begraven heeft neffens de Heplighe Aurea Maghet/ in de stadt Ostia; al-waer de ghebeden van beyden seer crachtigh bebonden worden tot den dagh van heden toe.

Alpianus naer de doot van de H. Martelaeren/ is met eene weerdighe straffe gestraft/ van de Baillous soldaeten gheslaghen ende vermoordt/ ende seer ghelastert. In alle dinghen zy Gode ghebenedydt/ die de scone croont

De Engelen
siet-men en
uyt-baert
doen.

Sabinianus
woyt ver-
bzand.

Alpianus
wyt ghe-
straff.

ne croont in 't hemelsch rijk/ ende de tyrannen met den eeuwighen vperre straft, Amen.

Dese Heplighe Maghet is van oudts bekend in het Roomsche Martelaers boeck/ op den vier-en-twintighsten Augusti/ met dese woorden: T' Ostien by den Tyber de H. Aurea Maghet ende Martelaerisse, die met eenen steen aen haren hals ghebonden, inde zee gheworpen is: ende alsoo haer lichaem aen den oever quam, is 't vanden H. Nonnus begraven. Daer zijn noch twee andere Maeghden van den selven naem/ van de welke de Roomsche Kercke oock jaerlijcks memorie afhoudt in den selven Martelaers-boeck. D'eene is gheweest een Maghet te Cordaba in Hispanien/ die aldaer den tyran/naer haren eersten val/ kloeck-moedelijck overwonnen heeft; van de welke gheschreven staet in den selven boeck op den neghentiensten Julij. D'andere is gheweest eene Maghet te Parijs/ van de welke in 't Roomsche Martelaers-boeck memorie gehouden wort op den vierden Octobris.

Martyrol.

Rom. 24.

Augusti.

HET